

Změny v životě česko-bavorského příhraničí po pádu železné opony

Anotace

- v rámci volitelného dějepisného semináře (SŠ)
- zrcadlový projekt
- samostatná práce s historickou informací
- zpracování a prezentace poznatků
- základní principy práce historika
- pocit lokálního vědomí i regionální identity

Cíle

očekávané výstupy podle RVP G dějepis:

Žák

- rozlišuje různé zdroje historických informací, způsob jejich získávání, úskalí interpretace
- charakterizuje termín železná opona, dokumentuje sociální, hospodářské, politické důsledky
- vymezí základní znaky totalitních ideologií, dovede je srovnat se zásadami demokracie
- porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích
- uvědomuje si rozdíl mezi kritickým zpracováním písemného či obrazového pramene a použitou metodou orální historie
- využívá metody orální historie, ovládá způsoby zachycení a vyhodnocení vzpomínek pamětníků
- vede rozhovor s pamětníkem na základě vlastních poznatků a studia příslušného období
- chápe rozdíl mezi kritickým zpracováním pramene a metodou orální historie
- je schopen vyjádřit minulost regionu ve vztahu k národním dějinám – odraz minulosti ve vzpomínkách pamětníků
- získává informace v archivech, muzeích, apod., je schopen s těmito informacemi pracovat a dávat je do souvislostí s informacemi získanými od pamětníků
- seznámí se s regionální historií daného období

Rozvoj klíčových kompetencí

kompetence komunikativní, žák:

- podle situace a toho, s kým komunikuje a čeho chce dosáhnout, volí vhodný prostředek komunikace (osobně, na dálku, písemně, ústně, IT technologie, jiné technologie)
- vyhýbá se stereotypům a předsudkům
- prezentuje vhodným způsobem svou práci i sám sebe před známým i neznámým publikem
- rozumí sdělením různého typu v různých komunikačních situacích, správně interpretuje, věcně argumentuje, v nejasných komunikačních situacích je schopen dojít porozumění
- rozliší obsahovou a formální stránku sdělení
- osvojuje si dovednosti non-verbální komunikace

kompetence občanské, žák:

- respektuje různorodost hodnot, postojů, názorů, schopností ostatních lidí
- rozšiřuje své poznání a chápání kulturních a duchovních hodnot, spoluvytváří je a chrání
- porovnává hodnoty v kultuře i ve veřejném životě, které sám uznává s hodnotami uznávanými v předchozích generacích i s hodnotami nově vznikajícími

kompetence k řešení problémů, žák:

- pracuje s problémem, hledá řešení
- kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, pro své tvrzení nachází argumenty a důkazy, formuluje a obhajuje podložené závěry

kompetence sociální a personální, žák:

- přispívá k utváření a udržování hodnotných mezilidských vztahů založených na úctě, toleranci, empatii
- se učí organizaci týmové práce

kompetence k učení, žák:

- kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá při svém studiu a praxi
- hledá souvislosti mezi získanými informacemi, propojuje informace se svými dosavadními poznatky

Realizace – postup a metody:

směřuje do výuky dějepisného semináře (3.,4. ročník)
mimořádně dlouhodobý projekt (1 školní rok)

- 1) seznámení s pojmem železná opona, charakteristika situace na Západě a Východě v 80. letech 20. století (dopad na každodenní život)
- 2) příprava na rozhovory s pamětníky – seznámení s metodami orální historie
- 3) vyhledání osob pro rozhovor, příprava struktury rozhovoru
- 4) vlastní realizace rozhovorů a sběr materiál
- 5) analýza a interpretace rozhovoru
- 6) srovnání s písemnými prameny (regionální tisk, kronika obce, školy)
- 7) zpracování sebraného materiálu
vznik výstupu - prezentace, poster, audionahrávka...
- 8) prezentace výsledků projektu
výstava na chodbách školy, prezentace pro spolužáky ze třídy, pro školu, veřejnost, popř. pro žáky z partnerské školy, ...

Náměty otázek:

- 1) typický den obyčejného občana před pádem železné opony – zásobování, dopravní obslužnost,...
- 1) jak probíhal listopad 1989 ve vaší obci? (střet tzv. velkých politických dějin s malými dějinami obyčejných lidí)
- 2) jaká byla vaše očekávání v souvislosti s pádem železné opony? (médiá, vyprávění pamětníků – obecně a regionálně, pohled generační, sociálně stratifikovaný)
- 3) jak se tato očekávání naplnila? Návštěva sousedního příhraničí, reflexe, dobové fotografie, porovnání dobových fotografií z obou částí hranice (dnes a nyní, co se změnilo?)
- 4) Kdy jste navštívil/a české/německé příhraničí poprvé po pádu železné opony? Co jste navštívil/a?
- 5) Navázala vaše obec/škola partnerství s některou přeshraniční obcí/školou?

Předpokládané výsledky:

- setkání českých a německých partnerských škol
- konfrontace výsledků
- diskuse

Hodnocení:

- dotazník žákům (tvůrcům projektu)
- na základě dotazníků a rozhodnutí učitele – slovní forma hodnocení žáků

Využití zdroje:

1) odborná literatura:

Jílková, Alena – Jílek, Tomáš: Železná opona. Česko-bavorská hranice 1948 – 1989, Plzeň 2002.

Jílková, Alena – Jílek, Tomáš a kol.: Železná opona. Československá státní hranice od Jáchymova po Bratislavu 1948 – 1989, Praha 2006.

Navara, Luděk: Příběhy železné opony, Brno 2004.

Navara, Luděk: Příběhy železné opony 2, Brno 2006.

Pejskar, Jožka: Útěky železnou oponou, Praha 1992.

Sís, Petr: Zed'. Jak jsem vyrůstal za železnou oponou. Praha 2007.

Jedinečná koláž z barevných ilustrací, fotek a záznamů v deníku umělce nám umožňuje hodnověrný vhled do života za železnou oponou. Zatímco západ je ovlivněn hospodářským zázrakem a divokými šedesátými lety, Petr Sís vyrůstá ve východním bloku. Je to dětství a mládí za totalitního režimu: Cenzura rozhlasu, potraviny vydávané na příděl a zřeknutí se všeho západního jako byly džíny, Coca-Cola a Beatles. To vše určuje každodenní život v Československu.

Šefraný, Stanislav: Dnem i nocí, Praha 1986.

Vaněk, Miroslav – Mücke, Pavel – Pelikánová, Hana: Naslouchat dějinám: teoretické a praktické aspekty orální historie, Praha 2007.

2) internetové zdroje:

Boněk, Jan: Slova vdechují dějinám život: Metoda orální historie – využití ve výuce dějepisu (1., 2., 3. část):

<http://www.rvp.cz/clanek/2144>

<http://www.rvp.cz/clanek/2146>

<http://www.rvp.cz/clanek/2151>

Česko-bavorský dějepis – Materiály pro výuku – Železná opona:

<http://www.geschichtsbausteine.uni-passau.de/cz/materialy-pro-vyuku.html>

3) prameny:

- kroniky škol, popř. obcí
- regionální tisk
- historické fotografie

4) materiální zabezpečení:

- historické fotografie
- diktafon
- papíry
- tužky
- postery
- PC- na zpracování výstupních prezentací

Návrh projektu vypracovali studenti Pedagogické a Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích Petra Johnová, Petra Kitnerová (obě FF) a Lukáš Malý (PF) v rámci didaktického semináře pod vedením PhDr. Jany Zahradníkové v zimním semestru 2012/2013.

